

ÚJVIDÉK

Magyarok száma: 13272 fő (2011)

Területe 15.951 hektár; népessége 33.590 lélek.

1. Földrajzi fekvése. U. Duna és Tisza folyamoktól határolt Bács-Bodrogvármegyében, a nagy magyar Alföldnek legdélibb szélén, a Duna mentén 80 m. tengerfeletti magasságban fekszik, szemben Péterváradral, mellyel egy vasúti és egy hajóhíd köti össze.

2. Története. Legmegbízhatóbb azon vélemény, hogy az a vidék, hol ma Újvidék fekszik, a jazigok bejöveteléig néptelenül állott. A vidék első népe a jazig volt, mely szarmata fajbeli nép fél századdal Kr. sz.e. a Kárpátok felől délfelé húzódva, a Bácska területét elfoglalta, mert a két folyamtól környékezett völgy dús legelőt nyújtott barmaiknak. A jazigokat kiszorítják a rómaiak, kik Pannoniába nyomulva, Kr. u. 173-ban szárazon és vizen tönkre verik őket, mire visszavonulni kénytelenek. 370-től 568-ig hömpölygő néparadatnál egyebet nem látni ezen a vidéken. Majd avarok, gépidák, alánok lakták ezen vidéket.

A magyarok bejövetele óta egész a mohácsi vészig magyar nevű falvak voltak ezen a vidéken. A mohácsi vész idejében az Újvidékkal szemben fekvő Pétervárad vár az ottani apátság tulajdonát képezte s a kalocsai érsek fennhatósága alatt állott. Ekkor Tomory Pál, volt budai várnagy lett Bácsmegeye érsekévé, Pétervárad székhellyel, ki azonban maroknyi seregével szembeállani a törökök özönlő sokaságával nem bírván, a várat feladta. A vár elestével nyoma veszett a mai Újvidék vidékén állott községeknek, vadonná változott az egész vidék. Másfél századig sínylette ezen vidék a török uralmat, mígnem a magyarok visszafoglalták a törököktől Eszéket (1687-ben), majd Péterváradot is, s ezen szerencsés háborút követte a karlóczai béke, mely a jövődöbeli Újvidék sorsára igen fontos katonai határőrvidék intézményének alapját vetette meg. Ugyanakkor épült fel az újvidéki hidsánc, amelytől nem messze települtek a szerb granicsárok (határőrök). A község a péterváradi erőd joghatósága alá tartozott, innen a neve is(Péterváradi Sánc). Lakosság kétféle volt: a katonai osztály(granicsárok) és a polgári osztály, jobbra kézművesek, kereskedők, halászok és élelemszállítói a katonaságnak.

A péterváradi győzelemmel, mely a török uralomnak e vidéken véget vetett, kezdetét vette a szervezkedés korszaka. A község folyton-folyvást fejlődött és növekedett. Jelentős pozíciója folytán főkapitányság rangjára emeltetett s főhelye lőn a határőrvidéknek és székhelye Bács-megyének, mely itt tartotta első közgyűlését.

A katonai szervezetű határőrvidék a csaták zajának elcsendesedése után, mindinkább vesztett jelentőségéből, mígnem Mária Terézia alatt a Péterváradi Sánc a polgári hatóságnak adatott át. Ugyancsak Mária Terézia emelte szab. kir. város rangjára 1748-ban s eltörölvén

régi nevét (Neoplanta), Újvidék nevet adott neki és a várost a többi szab. kir. városokhoz hasonlóan szabadalmakkal és kiváltságokkal ruházta fel.

1848/9-ben a szabadságharcz idejében (mely időben a péterváradai erőd a magyar érdekeket védelmezte s parancsnoka Perczel volt) Jellacsics seregeinek Újvidékről való kiűzése alkalmával Ú. teljesen romba dőlt, de csakhamar újra felépült és az alkotmány helyreállításával igen gyors virágzásnak indult.

3. Hatóságok és hivatalok. Kir. törvényszék, kir. járásbiróság, kir. ügyészség, m. kir. adóhivatal, m. kir. fővámhivatal, főszolgabírói hivatal, a cs. és kir. 6. sz. zászlóalj parancsnoksága, cs. és kir. hadkiegészítő parancsnokság, m. kir. honvéd zászlóaljparancsnokság, m. kir. csendőrszárnyparancsnokság, M.Á.V. állomásfőnökség m. kir. posta-és távirdahivatal, M.Á.V. osztálymérnökség, m. kir. erdőhivatal, m. kir. járási erdőgondnokság és m.kir. folyammérnökség. Székhelye a bácsi gör. kel. szerb püspöknek és püspöki szentszéknek.

4. A lakosság foglalkozása. Ú. lakossága nagyon élénk kereskedelmet űz, főleg gabonával, gyümölcscsel , zöldséggel, kertészkedéssel, hízott sertésekkel. Igen tekintélyes malom-és szeszipara. A legutóbbi pár év alatt mintegy 10 új gyár és ipari vállalat létesült. Árú-és személyforgalma hajón és vasúton egyaránt nagy. Több mint 200 korcsmája és kávéháza van és számos hitelintézete.

5. A város határa. A város határában, mely túlnyomórészt termékeny föld, minden gazdasági termék megterem. Homokos talaján szőlőtelepek létesültek. Említésre méltók az itteni konyhakertészek (bosztáncosok) akik szorgalmukkal valóságos kincsesbányává teszik aránylag kis terjedelmű veteménykertjeiket.

6. Tervek a jövőre. U. kedvező fekvésénél fogva a Duna és a Páris-Budapestet a balkáni államokka összekötő vasuti fővonal mellett és mint gócpontja több h.é. vasútnak, továbbá élénk kereskedelme és iparánál fogva predesztinálva van arra, hogy Délmagyarország kereskedelmi és társadalmi emporiumává legyen. Már is igen fejlődő és csinosodó város; díszes főterével és utcáival egész modern jellegű. Legutóbb nyílt meg a modern berendezésű városi artézi gyógyfürdő, most épül ½ millió korona költséggel modern városi közkórház, a már meglévő gázvilágítás mellé a villamos közvilágítás vezetett be és a városi villamos vasút is átadatik a közforgalomnak.

A város legközelebb megoldandó feladatai közé tartozik az állandó dunai híd felépítése, a híd felépítésével kapcsolatos hídsáncoknak a kincstártól való megváltása, a vízvezeték és csatornázás létesítése, mely utóbbi két munkálatokat illetőleg is az előmunkálatok folyamatban vannak.